

EUGEN ONEGIN

Alexander
Sergejevič
Puškin

**EUGEN
ONEGIN**

Alexander
Sergejevič
Puškin

EUGEN ONEGIN

Alexander
Sergejevič
Puškin

Román vo veršoch

Z ruštiny preložil
JÁN ŠTRASSER

slovar

Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o., Bratislava 2022
Translation © Ján Štrasser 2002, 2022
Illustrations © Lenka Šimečková 2022
Design © Eva Kovačevičová-Fudala 2022

Tento projekt z verejných zdrojov podporil
Fond na podporu umenia.

Všetky práva vyhradené. Nijaká časť tejto knihy sa nesmie reprodukovat ani šíriť v nijakej forme, žiadnymi prostriedkami, ani elektronickými, ani mechanickými, ani vo forme fotokópií, nahrávok, prostredníctvom súčasného a ani budúceho informačného systému a podobne, bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

ISBN 978-80-556-4464-6

Pétri de vanité il avait encore plus de cette espece
d'orgueil qui fait avouer avec la même
indifférence les bonnes comme les mauvaises
actions, suite d'un sentiment de supériorité,
peut-etre imaginaire.

Tiré d'une lettre particuliere

Nemienim baviť celebrity.
Pozornosť priateľov mám rád,
a keďže náležíš k nim i ty,
ja niečo cenné chcem ti dať,
niečo, čo duša ušľachtilá,
čo svätá túžba, jemný cit,
poézia, tá živá sila,
a noblesa vie oceniť.
Nuž prijmi – žičlivá je chvíľa –
zhluk pestrých kapitol, kde žiaľ
strieda smiech, kde sa pomiešali
folklór a vyššie ideály,
keď som sa so slovami hral
v bezsenných nociach... prijmi sumu
dní nezrelých i prezretých,
ten plod, čo v sebe má chlad umu
i srdca utrápený dych.

PRVÁ HLAVA

Aj žiť sa ponáhľa, aj s citmi náhli sa.

Kn. Viazemskij

„Môj strýc mal svoju česť. Keď tuctu
chorôb sa do rúk odovzdal,
začal si vyžadovať úctu,
v tej veci skutočne bol kráľ.
Svet čosi také nezabúda,
no, panebože, je to nuda
deň i noc sedieť pri chorom
a na krok neopustiť dom!
Ach, koľko je v tom podlej falše
vymýšľať troske zábavu,
vankúš mu vkladať pod hlavu,
dávať mu lieky, ďalšie, ďalšie,
vzdychať a v duchu premýšľať:
Kedy už čert ťa príde vziať?“

V dostavníku tá komédia
šla hlavou dlhé hodiny
švihákovi, čo z vôle Dia
bol dedič celej rodiny.
Ľudmilini a Ruslanovi
priatelia! Práve píšem nový
román, tak potešte sa ním,
s hrdinom hneď vás zoznámim:
Onegin, priateľ môj. No iste,
pochádza priamo od Nevy,
odkiaľ, môj čitateľ, aj vy
ste, či kde aspoň žiarili ste.
Hoc prežil som tam mnoho dní,
sever je pre mňa nevhodný.

Otec mal titul, ctený, dlhý,
tri plesy dával každý rok.
Tak dlho živil ho dlhy,
až vyšiel na psí tridsiatok.
Šťastena Eugenovi priala:
najprv ho *Madam* pestovala
a po nej prišiel *Monsieur*.
Chlapec je čert, no milý je.
Nech dieťaťko sa neunaví,
Monsieur l'Abbé, ten Francúzik,
dal do učenia vtip a *chic*,
nevyžadoval prísne mravy,
pestvá mu mierne vyčítal,
do Letnej záhrady ho bral.

IV

Keď chlapec dorástol až k tomu
veku, že nevie čo a kam,
vyhnali učiteľa z domu,
môj Eugen s citmi zostal sám.
Onegin slobode sa oddá:
má účes ako káže móda,
oblek sťa *dandy* z Londýna,
tak spoznávať svet začína.
Francúzsky jazyk dokonale
slovom i písmom ovládal,
nenútene sa ukláňal
a v tanci ľahký krok mal stále.
Čo ešte chcete? Spoločnosť
rozhodla, že vie práve dosť.

Každý z nás podučil sa trochu
čomusi kdesi akosi
a vzdelaním sa, chvalabohu,
tu každý smelo honosí.
Onegin, hovorili ľudia
(čo zásadne a prísne súdia),
bol menší duch, no punktičkár:
mal v sebe jedinečný dar
byť nenútene v centre debát,
s výrazom kandidáta vied
k všetkému prihodiť pár viet,
v nezhode mlčania sa nebať
a vyslúžiť si úsmev dám
za nečakaný epigram.

Latinčina už vyšla z módy,
raz darmo, je to starý mrav.
Eugen z nej vedel, čo sa hodí:
pochopiť motto, epigraf,
Juvenalom sa blysnúť v sále,
na koniec listu písať *vale*
a z Eneidy vedel tiež
ako-tak zacitovať verš.
Nie, nemienil sa kúpať v pote
nad prachom historických kníh
a vývoj sveta poznať z nich,
no každej dobrej anekdote,
či z rímskych dôb, či z našich čias,
rád požičal svoj zvučný hlas.

VII

Do tónov vkladaf svoje vášne,
to nikdy nebol jeho cieľ.
Trochej si plietol s jambom, vážne,
mohol sa snažiť, koľko chcel.
A na Homéra, Teokrita
kašľal, dal na Adama Smitha,
bol prenikavý ekonóm,
to značí, že sa vyznal v tom,
čo výhodné je pre krajinu,
čím žije, čím je bohatá,
prečo vie žiť aj bez zlata,
keď *zisky z výrobkov* jej plynú.
Otec ho chápať nemal síl,
za úver pôdu založil.

VIII

Iste by sme ho ešte chceli
chváliť, no nie je na to čas.
V čom však bol Eugen ozaj skvelý
vedec, v čom prekonával nás,
čo od mlada sa tiahlo za ním,
čo šťastím, trýzňou, povolaním
mu bolo, celé dni čím žil
v pohodlí svojich clivých chvíľ,
to bola veda nežných vášní,
čo Ovídius ospieval
a vo vyhnanstve za ňu dal
svoj život nepokojne krásny,
nechal ho stepiam moldavským,
neuzrel viac svoj drahý Rím.

.....
.....
.....

X

Ako len vedel užiť faloš,
žiarlivosť meniť za nádej,
lož za pravdu a pravdu za lož,
hrať tragiku a ťažiť z nej,
byť hrdým a hneď skláňať hlavu,
raz pozornú, raz nevšímavú!
Ako len mlčal zasnene
a hneď rozvíril plamene
slov, ako súkal dámam listy!
Ako sa vedel odovzdať
všetkému, čo mal práve rád!
Aký mal pohľad nežný, čistý,
hanblivý, smelý, v pravý čas
so slzou skrytou v tieni rias!

XI

PRVÁ HLAVA

Akým len býval majstrom zmeny!
Naivku zmiatol prúdom slov,
zúfalstvom vopred pripraveným
a pohladil ju lichôtkou,
jej roztúženie ujst' si nedal,
nevinné romantické kréda
umom i vášňou ničil rád,
o lásku prosil, vodopád
vyznání žiadal neprestajne,
prvý tón srdca začul znieť,
odvrhol lásku, aby hneď
dohovoril si rande tajné...
V ústraní potom *tête à tête*
učil ju vede všetkých vied!

XII

Ach, ako skoro zistil: vládne
srdcami najzvodnejších žien!
Keď súperov chcel vidieť na dne,
mal na to trik – a nejeden!
Ako si zgustol na klebete!
Aké im vedel chystať siete!
Ale vy, šťastní manželia,
vždy mali ste v ňom priateľa:
Mal ho rád manžel, čo bol samý
klam, ctiteľ Faublasových viet
aj starec, čo ho šudí svet,
aj dôstojný muž s parohami,
čo, sám so sebou spokojný,
s jedlom a ženou trávi dni.

XIII, XIV

.....
.....
.....

XV

Ešte je v posteli, no listy
prichádzajú už od rána.
V tých obálkach sú, je si istý,
na večer zo tri pozvania:
Tam bude ples, tam detský bálík.
Kam ten môj roztopašník vpáli?
Ten problém máte iba vy,
on všetko hravo vybaví.
Zatiaľ sa do vychádzkového
oblečie, dá si *bolivar*
a ide sa prejsť na bulvár.
Až vtedy poberie sa z neho,
keď breguetky mu začnú znieť,
čo značí – je čas na obed.

XVI

PRVÁ HLAVA

Zmrklo sa. Sanica je dobrá.
„Hej, kočiš, kone popožeň!“
Už sa mu na golieri z bobra
trblieta striebrosivý srieň.
Kam? K Talonovi! S Kaverinom
na pár slov o tom, hentom, inom.
Vstúpil. Sem so šampanským! Hop –
z kométy štopeľ trafil strop!
Pred ním je *roastbeef* dokrvava,
hľuzovky (nemal od leta),
štrasburská chýrna paštéta
(francúzskej kuchyni buď sláva!),
limburský syr... A je tu čas
podávať k nemu ananás.

XVII

Pár plných čiaš by ešte dal si,
po masných rezňoch býva smäd,
zvonkohra breguetiek však hlási,
že nastal čas ísť na balet.
Arbiter elegantiarum
divadla, zavše ctiteľ daru
očarujúcich balerín,
čestný hosť šatní Onegin
náhli sa ta, kam ísť sa patrí,
kde každý divák tleska rád,
no nezaváha vypískať
zlý výkon Faidry, Kleopatry,
Moine hodiť bukrétu
(nech všetci vedia, že je tu).

XVIII

PRVÁ HLAVA

Čarovná ríša! Boli časy:
satirik Fonvizin, ten jež,
tam k slobode sa hrdo hlásil
a bystrý Kňážnin bol tam tiež.
Plačom i potleskom si znova
a znova ľud ctí Ozerova
a Semionovovú s ním.
Tam oživil náš Katenin
vavríny Corneillovej hlavy,
tam svojich frašiek hlučný roj
uviedol britký Šachovskoj
aj Didelot tam úspech slávil.
Tam medzi prachom rekvizít
a kulís učil som sa žiť.

XIX

Bohyne moje! Čo je s vami?
Za vami hlas môj zažiali.
Vy ste to ešte? Iné dámy
vás ešte nevystriedali?
Začujem ešte vaše chóry?
Uzriem let ruskej Terpsichory,
let plný duše, ktorým tak
potešiť vedia clivý zrak
tie známe tváre z fádnej scény?
Alebo pozriem cez lornet
na baviaci sa cudzí svet
a uzívaný, unudený,
budem tu, ľahostajný hosť,
pripomínať si minulosť?

Divadlo vrie. Už svietia lôže,
šum v parteri, tí z balkóna
vedia, že potlesk pomôcť môže –
a už sa dvíha opona.
Hľa, ona! Éterická, čaká
na pokyn zázračného sláka,
nie, krdeľ nýmŕ ju neschová,
úchvatná Istominová!
Na špičkách stojí, chvíľu počká,
pripravuje sa na odraz –
skok, druhý, zas a ešte raz!
A vznáša sa tá biela vločka,
vietor ju kamsi unáša...
Ó, nožičky, ó, *entrechat*!

Onegin vchádza, medzi kreslá
sa tlačí, šliape po nohách,
ruka mu lornet k lôžam vzniesla,
má cudzie dámy na dosah.
Pohľadom po divadle letí,
obzerá tváre, toalety.
Výsledok? Strašná nevôľa.
Pánom, čo stoja dokola,
odzdraví, tancom znudený je,
chvíľu sa dívať prinúti,
skomentuje to zívnutím
a vetou: „Chodte do penzie,
býval som trpezlivý hosť,
no už aj Didelota mám dosť.“

XXII

Dnu ešte amorkovia, draci
skáču, až dych sa pritají;
pri vchode driemu (veď sú v práci)
na panských šubách lokaji.
Vrhnime pohľad do hľadiska:
ešte sa kašle, tleska, píska
a ani vonku, ani dnu
svetlá lúč ešte neblednú,
skrehnuté kone zas a znova
snažia sa zbaviť postroja,
pri ohňoch ešte postoja
kočiši, sypú mrzké slová
o pánoch. Vyšiel Eugen, hneď
ide sa domov preobliecť.

XXIII

Viem vymalovať presnou rečou
kabinet svojho človeka,
to miesto, kde si stále niečo
oblieka, zvlieka, prezlieka?
Všetko, čím Londýn, mesto módy,
rozličným chúťkam ulahodí
a dovezie to naša vlasť
po Balte za drevo a masť,
všetko, čo Paríž, mesto vkusu,
povymýšľa nám rok čo rok
pre zábavu a pôžitok,
všetky tie veci teraz tu sú
a k sebe môže si ich klásť
filozof, čo má osemnásť.

Jantár na fajkách z Carihradu,
cín, porcelán, bronz na stole
a čosi, po čom dámy pradú –
kolínska v krištáľovom skle,
pilníčky, zahnuté i rovné,
nožničky na vlasy i lokne
a kefiiek vari dvadsaťpäť
na zuby, nechty, fúzy, pleť.
Rousseau, ten čudný patrón vedy
(na chvíľu opäť odbočím),
nechápal, ako vážny Grimm
si pred ním mohol čistiť nechty.
Obhajca práv a slobody
škrtá, čo sa mu nehodí...

XXV

Môžeš byť človek vcelku vecný,
a popritom dbať o nechtík.
Hádať sa s dobou nemá ceny,
železnou košeľou je zvyk.
Môj Eugen, druhý Čaadajev,
vedel, že ľudská cháska zlá je,
nuž obliekal sa pedantne,
bol fičúr, tak to presne znie.
V obliekarni bol prilepený
pred zrkadlami najmenej
tri hodiny a vyšiel z nej
sťa Afrodita z morskej peny,
ako keď bájna Venuša
je na maškarnom za muža.

XXVI

PRVÁ HLAVA

Viem, prudko módnym oblečením
zaujal vašu zvedavosť,
o jeho šatníku sa zmienim
ochotne, dôvodov mám dosť,
som predsa ten, kto opisuje.
No jeden malý problém tu je:
Slov *pantalóny, žilet, frak*
v ruštine niet, žiaľ, je to tak,
no prial by som si (priznám znova),
keby môj beztak biedny štýl
konečne si už odpustil
nadužívať tie cudzie slová –
musím sa oddať dotykom
s Akademickým slovníkom.

XXVII

Tuším sme odbočili trošku...
Ponáhľajme sa, čaká bál!
Môj Onegin si najal drožku
a bleskovo tam pricválal.
Na spiacej ulici, kde svetlo
v oblokoch pohaslo, sa zlietlo
kočov a kočov, jasný svit
ich lampášov vie vyčariť
na snehu sedem farieb dúhy.
Obkolesený lampami,
palác jas vrhá do tej tmy,
v záclonách tiene – jeden, druhý –
a vtlačajú sa do okien
profily fičúrov a žien.

XXVIII

Už je tu! Vnímať vrátnikove
úklony nie je jeho štýl.
Vlietol sťa blesk na mramorové
schodisko, vlasy prihladil
a vstúpil. Ľudí plná sála,
hudba sa hraním vyčerpala,
mazúrka opantala dav –
vôkol stisk tiel, hluk nôh, šum hláv,
ostrohy gardy zvonja rázne,
lietajú nôžky milých dám,
kam len sa pohnú, všade tam
nájdu ich oči plné vášne,
a v ostrých tónoch huslí nič
nepočuť z klebiet parádnic.

XXIX

V čase, čo v spomienkach mám vrytý,
mi domovom bol každý bál:
nejednej som tam vyznal city,
nejeden list som odovzdal.
Núkam vám svoje služby, ctení
manželia (myslím tým aj ženy)!
Osvojte si pár mojich slov
a nech sú pre vás výstrahou.
Mamky, aj vám to vravím: nože,
sledujte prísne lornetom
dcérušky, lebo keď sú v tom,
neskoro vzdychať: „Panebože!“
Som príliš prostoreký? Ech,
už dávno neviem, čo je hriech.

Dost života som na zábavy
s pôžitkom vedel premrhať!
Keby tým netrpeli mravy,
mal by som plesy dodnes rád.
Ten stisk, ten lesk, tá krásne divá
mládež, čo vášeň nezakrýva,
dráždivosť dám, ich toaliet.
Lúbim ich nôžky, viem však – niet
v celučkej mojej ruskej vlasti
tri páry pekných ženských nôh.
Dve som mal dlho, vie sám Boh,
v pamäti... Smutný, nahorkastý
a nepokojný som tu sám,
vo sne si na ne spomínam.

XXXI

Kedy, kde, v akom pustom mieste
ty, blázon, na ne zabudneš?
Ach, nôžky, nôžky! Teraz kde ste?
Kde šliapete po kvietkoch dnes?
Východ vlial do vás svoju nehu.
Vy na severnom smutnom snehu
ste nenechali šľapaje:
vám bolo milšie (azda je)
kobercov mäkké pohladenie.
To kvôli vám som zabúdal
na závrat slávy, slová chvál,
na rodný kraj i na väzenie?
Vašich stôp na lúkach viac niet.
Zmizli jak šťastie mladých liet.

Hrud' Diany či líca Flóry,
priatelia, majú krásy dosť!
Predsa však nôžka Terpsichory
je pre mňa viac, je proste skvost.
Keď pohľad šalie, ona ticho
mu sľubuje, že odmení ho,
vie svojskou krásou prudký prúd
rozmarných túžob pritiahnuť.
Za dlhým stolom pod obrusom
ju ľúbim, milá Elvína,
v poliach, keď jar sa začína,
v zime, keď krbu šepká: „Tu som...“,
keď pláva po parkete sál,
keď svieti v žule morských brál.

XXXIII

Pamätám: more búrkou plné,
valia sa prudké vlny. Ach,
ako len závidel som vlne
chúliacej sa jej pri nohách!
Spolu s ňou chcel som vložiť do tých
nôh ak nie bozk, tak aspoň dotyk!
Nie, nikdy počas mladých chvíľ
tak mučivo som netúžil
bozkávať ústa mladých Armíd
alebo k ružiam ohnivých
líc priblížiť svoj prudký dych
či ňadrá plné túžby jarmiť...
Nie, nikdy také návaly
vášne ma v moci nemali!